

ONTERECHT VERGETEN

De biografie van Clare Lennart

Ja, ze is totaal vergeten. Clare Lennart, schrijfster. Wie een blik op haar bibliografie werpt, loopt ook niet direct warm: *De ogen van Roosje*, *Huisjes van kaarten*, *Twee Negerpopjes*... Titels die associaties wekken “met kitsch of Bouquetreeks-boekjes”, bekent biografie Petra Teunissen. Een lijvige biografie van 648 pagina’s, is dat dan te rechtvaardigen? Toch wel. *Voor ’t gewone leven ongeschikt, een biografie van Clare Lennart* is het resultaat van een promotie-onderzoek. Het is dus dik, degelijk en alomvattend. Toch is het makkelijk en prettig leesbaar. Wie zich erin verdiept ontdekt een, ook voor onze tijd, bijzondere schrijfster.

Het leven van Clare Lennart (pseudoniem voor Clara Helena Klaver, 1899-1972), is in elk geval kleurrijk genoeg. Haar vader, de wereldvreemde schilder en bloemenkweker Luite Klaver, smeedt in een paar jaar het fortuin van zijn neurotische vrouw over de balk. De overgang van een paradijselijke jeugd naar een armoedige, benepen dorpsomgeving was voor Clara een levenslang trauma. Versterkt door de vroege dood van haar moeder. Als onderwijzeres in Utrecht kreeg ze een relatie met een gehuwde man, Wim. Schande. Gedwongen om te kiezen, koos Clara radicaal voor de liefde. Zonder inkomen besloot ze kamers onder te verhuren in haar huis. Eenzaam en arm op een bovenkamertje, wachtend op haar Wim en het sloofje van haar commensaals, bedacht Clara dat ze de verhalen die ze doorlopend bedacht wel eens op kon schrijven, om ze vervolgens te verkopen. In wanhoop wendde ze zich tot Frans Coenen, redacteur van het tijdschrift *Groot Nederland*. Het werd een keerpunt in haar leven.

De drieëndertig jaar oudere Coenen, die een hele harem aan jonge schrijfsters om zich heen verzamelde, ontfermde zich meteen over Clara. Hij moedigde haar aan meer te schrijven, romans zelfs en introduceerde haar in de letteren. Daarnaast kregen ze een intense sadomasochistische relatie, waarin Clara zich volledig aan Coenen onderwierp. Het is de mooiste tijd van haar leven, blijktens hun gloedvolle correspondentie die bijna in zijn geheel

bewaard is gebleven en waaruit Teunissen ruim citeert. Sterker nog: deze briefwisseling geeft de biografie de nodige kruidigheid en verdieping, en doet daarom meteen verlangen naar een volledige uitgave ervan. Niet zozeer vanwege de expliciete passages, die heel kies zijn weggelaten (Coenen had volgens Teunissen de gewoonte om in zijn brieven uitgebreid terug te blikken op de seks), maar vooral omdat Clara al schrijvende zichzelf ontdekt, als vrouw, als schrijfster, als minnares: “Ik kan niet volkomen overgegeven vrijen met iemand, aan wie ik niet elke gedachte zou willen zeggen, zoals die in me opkwam. Het is, of lichaam en geest bij mij in elkaar overvloeien, zoals de onbedijkte rivier vloeit over de landen. Het is alles volkomen en volmaakt eenvoudig, zoo gauw ik maar degene gevonden heb van wie ik heusch kan houden.” In die tijd nam Clara haar pseudoniem aan en schreef ze haar eerste romans, *Mallemolen* en *Avontuur*. De dood van Coenen in 1936 was een grote schok. In reactie schreef ze *Huisjes van kaarten*, volgens mij haar beste boek. Daarin tekent Lennart overtuigend, want zeer dicht op de huid van haar personage, de crisissfeer en een proces van rouw, in een plotloze monologue intérieur die moeiteloos bij het beste modernistische proza in Nederland geschaard kan worden.

Na de oorlog koos Clare Lennart helemaal voor haar Wim. Met Wim kon je weliswaar niet echt praten, maar hij legde haar volledig in de watten. Clare Lennart was tamelijk neurotisch, chaotisch, angstig en kon reusachtige scènes maken om niets. In de letteren was ze echter gehaaid genoeg om voor haar winkeltje te zorgen. Ze onderhandelde slim met uitgeverij en stond regelmatig op boekenmarkten en dergelijke. In 1949 werd haar novelle *Twee Negerpopjes* uitgekozen om te verschijnen als boekenweekgeschenk. Een groot succes. Haar naam was gevestigd en haar volgende boeken werden bijzonder goed verkocht. Het contrast tussen haar populariteit van toen en de vergetelheid van nu is bijna onvoorstelbaar. (Wees gewaarschuwd, Griet Op de Beek!)

Clare Lennart © Familie Klaver

Clare Lennarts dromerige, optimistische levensvisie was voor veel lezers het antwoord op het rauwe, zwarte realisme van jongere schrijvers als W.F. Hermans en Anna Blaman. Haar roman *De ogen van Roosje* uit 1957 acht Teunissen het hoogtepunt in haar oeuvre. Het boek vervlecht volgens haar alle thema's van Lennart in een strakkere compositie en een kalere stijl. Na de dood van Wim in 1960 schreef Lennart niet veel meer. Een paar kinderboeken (waar Teunissen een apart hoofdstuk aan wijdt) en boeken over "poesen" (Clare Lennart bleef het meervoud hardnekkig met een "s" schrijven). Ook schreef ze jarenlang columns in het *Utrechts Nieuwsblad*. Ze overleed op 30 december 1972.

"Je zult zien, als ik dood ben, zijn ze me zo vergeten", zei Clare Lennart bij leven. Ze kreeg gelijk. Tijdens haar leven zat ze al niet hoog in de boom. De mannen van *Forum* keken niet naar haar om. Het boekenweekgeschenk *Twee Negerpopjes* werd

geroemd als "het allerhoogste en het allerbeste van het gemiddelde der literatuur". Of je daar nu blij mee moet zijn... Eind jaren vijftig verdwenen de haar welgezinde critici (Dinaux, Eggink en Bloem, die haar verkoos boven Bordewijk en Vestdijk) van het toneel. Het klimaat veranderde. Hans Warren vond het "onzinnig haar een groot talent, een schrijfster van klasse te achten". De term "damesroman" dook weer op, en achter dat etiket werd Clare Lennarts oeuvre voorgoed weg geplakt. Flodderromannetjes voor dwepende huisvrouwen. In de neerlandistiek is er geen aandacht meer voor Clare Lennart, zelfs bij vrouwenstudies laat men haar links liggen: te dromerig, te ouderwets. Teunissen brengt dit alles keurig in kaart en situeert haar eigen biografie in het hedendaagse onderzoek naar middlebrow-literatuur, literatuur die populair was en veelgelezen werd, maar nooit echt tot de canon heeft behoord. Lees: het allerhoogste en allerbeste van het gemiddelde der literatuur.

Ik begrijp dat je in een (wetenschappelijke) biografie je onderwerp niet al te opzichtig de lucht in wilt steken. De omvang van de biografie zegt wel genoeg. Toch vind ik zo'n middlebrow-etiket te zinnig. Want ja, haar werk is lang niet overal even geslaagd, voor hedendaagse lezers gedateerd, soms zelfs oubollig, te zoetig en te kinderlijk misschien. Maar tegelijk hebben met name haar vroege werken een heerlijke stilistische vaart en een goed gevoel voor detail, sfeer en humor. Bovenal weet Clare Lennart als geen ander uit een donkere onderstroom haar hang aan het leven steeds opnieuw gloedvol te evoceren. Dat maakt haar beste werk tijdloos.

KOEN VERGEEER

PETRA TEUNISSEN, *Voor 't gewone leven ongeschikt. Een biografie van Clare Lennart*, In Orde Tekst & Advies, Barendrecht. 648 p. Het boek is verkrijgbaar via www.clarelennart.nl